

תוספת שבת

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

מעשי חיזוק נפלאים בחובת הקדמת הנסיעות בערבי שבתות.

אז הסביר לו ה"חזון איש" זצ"ל: "אם אמנם כך הוא הדבר, הרי מסתבר שנעשו דברים שאינם לפי ההלכה. וכאשר אין נוהגים כהלכה זוה תורה ממקומה (די תורה רוקט זיך...) ואינה מגינה עוד..."

הסטייפולר - לא הסכים ליסע מחוץ לעיר בער"ש

מעשה ה' במרן הסטיפולר זצוק"ל כאשר נפטר הנדיב הנכבד הר"ר יחיאל לדרמן (מייסד ביהכ"נ לדרמן), והלוויה היתה ביום שישי בבוקר בדרכה לירושלים, וכששאלו את הגר"י אם הוא נוסע לירושלים ללוות את הנפטר הדגול, ענה ואמר: "למעשה הייתי צריך לנסוע ללוויה, אבל איך אפשר לנסוע, והרי ערב שבת היום?! ודברים אלו נאמרו בימות הקיץ הארוכים בסוף חודש סיון, שזמן הדלק"נ בשעה שש".

סיפר מרן רה"י הגר"ד לנדו שליט"א על הגה"צ רבי יוסף דינקליס זצוק"ל, שניצל מהטבח בחברון בגלל שלא הסכים לצאת אחר חצות!

הגאון ר' יוסף היה נזהר שלא ליסע מחוץ לעיר בערש"ק אחר חצות היום חוק ולא יעבור. אחרי נישואיו היה גר בעיה"ק חברון, ופעם אירע שהיה ביפו, והיה צריך לחזור לש"ק לביתו, וההסעה היתה אמורה לצאת לפני חצות, אבל התאחרה עד אחר חצות. הגאון הנ"ל שלא ידע שום פשרה בענין שבת קודש, לא היקל לעצמו גם הפעם, והעדיף לשבות ביפו ולא לחזור לביתו לשבת. ובאותה שבת היה הפוגרום הידוע בחברון בשנת תרפ"ט אשר בה נהרגו הרבה מהישוב בחברון ומבני הישיבה הק' במיתות משונות, ואותו בפרט חיפשו ושאלו איפה יוסף.. אבל הוא היה באותה שבת ביפו, וניצל בזכות הזהירות וההקפדה בגדרי השבת. לאחר השבת משנודעה הבשורה המרה סיפרו לו אותם שניצלו משם, שאחד הפורעים הכירו, וחיפש אחריו, ולא מצאו. ללמדך שהזהירות בשמירת שבת ובגדריה בכוחה להציל את האדם מכל פגע רע,

וידוע שמרן רה"י הגר"ד לנדו שליט"א מאד מעורר על האיסור לנסוע מאוחר בימי ששי ובפרט הנוסעים בתחבורה ציבורית שע"ז גורמים להכשלת הנהגים, הצריכים עדין לחזור לביתם לפני שבת, והנוסעים בתחבורה הציבורית מחוץ לעיר בימי שישי בשעה מאוחרת גורמים הם במזיד חילול שבת בכך שהנהגים חוזרים לביתם תוך כדי חילול שבת...

סיפר מרן הגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל על חמיו ה"ז'בינקער רב", הגאון רבי אברהם יצחק גרשונוביץ זצוק"ל, (שניהם יום פטירתם כ"ו סיון) את המעשה הבא: בעירה בה כהן הגרא"י זצ"ל ברבנות היו באים מפעם לפעם בשבת מגידים ודרשנים לעורר ליבות ישראל לאביהם שבשמים, ובשכרם היו מקבלים מבני העירה דמי טירחה לפרנסתם ולמחיתם. כמובן שקודם שכבדום בני הקהילה לשאת את דרשתם היו ניגשים למרא דאתרא לקבל את הסכמתו. והנה באחת השבתות הגיע מגיד נכבד לעירה והתכוון לשאת את דבריו. בני הקהילה קבלוהו בכבוד רב וכמובן נגשו ל'מרא דאתרא' לקבל את אישורו. להפתעתם התנגד הגרא"י נחרצות ולא הסכים להעלות את ה'מגיד' לשאת דברים, ותהום כל העיר, לגודל הפליאה החליטו כמה מנכבדי הקהל לגשת אל הרב בעצמו ולברר מה מום מצא בהאי גברא.

בהגיעם אל הרב זצוק"ל ענה להם דבר מבהיל "כשהגיע ה'מגיד' אל העירה בעש"ק הבחנתי שנכנס אל העירה מספר דקות סמוך לשבת, אם יהודי מסוגל להגיע כ"כ מאוחר סמוך לשבת מדרכו ולא מפחד מ'חילול שבת' סימן הוא שחסר לו ביראת שמים, מי שחסר לו ביראת שמים איני רוצה שיעמוד פה לשאת דברים..." סופו של דבר היה, שבדקו אחריו ומצאו כמה צדק הרב בחכמתו ויראתו, אכן 'מגיד' זה לא היה ראוי לתפקידו מחוסר יר"ש.

חוסר זהירות בקבלת שבת מונע הגנה מתאונה ח"ו

הגה"ג רבי שלמה שמשון קרליץ זצ"ל, נסע באחד מערבי השבתות בדרכו מירושלים לבני ברק, בתקופה בה נסיעה מעין זו ארכה כשעתיים תמימות. לפתע

ארעה תאונה לרכב בו נסע רבי שלמה שמשון, ואף הוא היה בין הפצועים באותה תאונה. משחלפה תקופה ארוכה של טיפולים.

כאשר רבי שלמה שמשון עזב את בית החולים, נכנס לחדרו של מרו ה"חזון איש" זצ"ל, וגאון הדור שאלו אז: "מה גרם לך לדעתך להפגע באותה תאונה?" "וכי חסרות לי עברות?!" תמה רבי שלמה שמשון על השאלה. ואז נענה ה"חזון איש" ואמר: "ובכל זאת, הרי ידוע שתורה מגינה ומצילה" ושוב שאלו: "באיזו שעה, לדעתך, היית אמור להגיע לבני ברק באותה נסיעה בה נפגעת?" ניסה רבי שלמה שמשון לשער והשיב ל"חזון איש" באיזה שעה. והסתבר שהיתה זו שעה קרובה מאוד לשבת.

קריאת קודש
מרבין של ישראל
מרן ראש הישיבה
רבינו הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל

יש להבין מה הפירוש 'מקדשי' שביעי, הרי יום השביעי קדוש כבר מששת ימי בראשית, כמו שכתוב 'ויקדש אותו', ובמה יש לקדשו עוד. אמנם הביאור בזה, שכל אחד בהנהגתו יכול להוסיף קדושה ביום השביעי ולקדש אותו יותר, וכיצד? על ידי עסק התורה, שהוא הדבר הקדוש ביותר, בזה מקדשים את השבת, וזה הביאור עם מקדשי שביעי 'שבעו ויתענגו' 'מטוב' - בעסק התורה. וכל אחד צריך לנצל את הזמן שלא ילך לאיבוד, בפרט בימי ששי ושבת, שיש מורים היתר וסבורים שאין חובת תלמוד תורה בימים אלו, ומרגישים שאפשר לפרוק עול ולהסית דעת מתורה, אין זמן שפוטרים מתלמוד תורה, ובפרט שבזמן זה הוא נוטל שכר כנגד כולם.

(מתוך שיחת מרן רה"י)

מקדשי שביעי
(ד"ר יוסף דינקליס)

ניתן לקבל העלון במייל a0732951324@gmail.com

להקפיד להתפלל מנחה גדולה ביום שישי

שגם מרן הגר"ד פוברסקי זצ"ל בימי בחרותו בישיבת מיר, היה יושב ולומד ברציפות בלי הפסק עד כניסת השבת, ובאופן כזה מנצלים את הזמן כראוי, ומוכנים לשבת בשעה מוקדמת.

וכבר הזכרנו מה שכתב ביסוד ושורש העבודה לפי מה שידוע מחז"ל שהגיהינום שובת בשבת, מי שהיה רגיל בחייו לקבל שבת מוקדם, יוציאו את נשמתו מהגיהינום מאותה שעה שהיה רגיל בחייו לשבות, ובשם עולם להח"ח (פ"ד) כתב שכבר משעה שאדם מתחיל לעסוק בצרכי שבת, מוציאים את נשמתו מהגיהינום, אם כן מי שמתכוון

ומוכן לשבת בשעה מוקדמת, מרוויח עוד מנוחה מהגיהינום, ומי יכול להיות בטוח שלא יהיה לו גיהינום, הרי אפילו לעבור רגע אחד דרך גיהינום זה איום ונורא, כמו שמובא בגמרא (ברכות כה, ב) שרבי יוחנן בן זכאי בכה לפני פטירתו ואמר שיש לפניו שני דרכים אחת של גן עדן ואחת של גיהינום ואינו יודע באיזו דרך מוליכים אותו, וצריך ביאור, וכי רבי יוחנן בן זכאי שעליו אמרו שלא הניח מקרא ומשנה וגמרא וכו', היה חושש שלא יהיה לו גן עדן? ונראה כי בודאי ידע רבי יוחנן שיהיה לו גן עדן, רק חשש שמא יש בידו איזה חטא בשוגג, שלא עשה עליו תשובה כראוי, ומחמת זה יצטרך לעבור תחילה "דרך" גיהינום, קודם שיקבל את חלקו בגן עדן, להתמרק מאותו החטא... (מתוך שיחה כ"ב סיון תשע"ו, ע"ש בהרחבה)

כל השומר שבת כהלכתו אפי' עיבד ע"ז מוחלין לו (שבת קיח) אמר הגר"ר ירוחם ממיר, מה המהלך בזה? באמת איננו יודעים, אבל כך הם טבע הדברים, וזהו פתח תקוה לאדם, כי דרך אחרת נגד טבע זה אין לנו. (מאמרי המשגיח ח"א, צט עמ' קפו)

כתב הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל: 'ומי שנהג להתפלל מנחה אחר חצות יפה עושה...' עכ"ל. וידוע שהחזו"א כתב באגרת שראוי לבחור תפילה זו ולהאריך בה יותר משאר תפילות השבוע, וא"כ בודאי שיש לקבוע לה זמן מבעוד יום ולא לאומרה בחפזה קודם השקיעה, וכן נהגו רוב רבותינו זי"ע"א שהקפידו בער"ש להתפלל מנחה גדולה, ואז יכלו להקדים בקבלת השבת, וכן בספר "מעשה רב" (או"ח קי"א) נאמר על הגר"א זצ"ל - "הדלקת הנר - מקדים מאד להדליק", ועי"ש שהפליג בחומרת הענין..

וכך אמר מרן המשגיח הגר"י לווינשטיין זצוק"ל "תחילה עלינו לקבל ע"ע לקבל את השבת בזמן כראוי, ולא כפי שאנו נוהגים עתה שבעת שהנני הולך לקבלת שבת בישיבה הריני רואה ציבור גדול המתפללים תפילת מנחה. וכי ראוי הדבר לבני תורה להכנס לשבת באיחור? ובוודאי מחובתנו להקדים בכניסת השבת..." (אור יחזקאל, ימים נוראים, עמוד ש"ג)

וכך גם אמר מרן רה"י הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל בשיחה בישיבה: ואין לדחות את הכנת צרכי השבת לרגע האחרון, אלא להיפך, יש להקדים ההכנות ולעשותם מיד אחרי מנחה גדולה, באופן שסדר הלימוד בבוקר יהיה כרגיל כמו בשאר ימות השבוע, ולאחר תפילת מנחה מיד מכינים את ההכנות לשבת, מתרחצים ולובשים בגדי שבת, וחוזרים ללמוד עד כניסת השבת. ושמעתי

דברי חיזוק בענין הלימוד בשבת ממרן רה"י רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זי"ע"א לרגל יום ההילולא בכ"ו סיון

קבועים בכולל ביום שישי אך ודאי שכל אחד מחייב לקבוע לעצמו סדרי לימוד ליום זה, וציין כי מלבד זאת שהמבטל זמנו בימי שישי הרי מפסיד חלק נכבד מימי חייו, הרי לשבת צריך הכנה ואיך יתכן להיכנס לשבת קודש לאחר שעות של בטלה. כשהוקם בביהמ"ד "חמדת צבי" על ידי הרב דרורי כולל "תוספת שבת" היה רבינו מעודד ממריץ ומחזק לקיום הכולל פיתוחו וגידולו, כדי לחזק הלימוד בערבי שבת וחג. יחד עם זה כדרכו לשקול כל דבר במאזני יושר, ציין והדגיש לבעלי משפחות ברוכות, כי בזמן הסמוך להדלקת הנרות צריך לשהות בבית, לסייע ולדאוג שיסיימו את כל המלאכות ושידליקו את הנרות בזמן.

יום קודש ללימוד תורה היה יום השבת אצלו עוד מימי חורפו: "כשלמדנו בישיבת חברון, היה כל אחד מכין קושיה של רבי עקיבא איגר, עליה היו דנים במהלך סעודת השבת" כמוכן סיפר רבינו, שקיבלו עליהם רבינו וחבריו ללמוד במשך כל יום השבת בהיכל הישיבה במשמרות, כדי שקול התורה לא יפסק מהיכלה של הישיבה מכניסת השבת ועד צאתה. ועד שנותיו האחרונות, היה הולך בכל ליל שבת ללמוד בבית המדרש, כשהוא עוסק אז בענינים ומסכתות שלא עסק בהם במשך ימות השבוע. כן היה לומד עם בניו ומשנן עמהם את תלמודם, ולאחר שגדלו ובנו את ביתם, למד עם נכדיו.

ידוע על חביבותו הרבה של רבינו זצ"ל להקדמת כניסת השבת, ולכבודה של השבת, הדבר אף התבטא בהנהגתו המיוחדת שהקדים והנהיג בביתו שידליקו נרות 50 דק' לפני השקיעה!! ולאחמ"כ קרא שיר השירים מתוך מגילה מקלף בהתרגשות מיוחדת,

והרבה רבינו לעורר על הצורך לסיים את כל ההכנות זמן ניכר לפני כניסת השבת, ולא עם כניסת השבת, וכך ביאר בספרו 'מנחת יהודה', על דברי רבי חנינא שהיה מכריז ואומר בכל ערב שבת "בואו ונצא לקראת כלה מלכתא": רצה לומר בזה, דהרי לצאת לקבל פני השבת כאדם היוצא לקראת אורח החשוב לו לקבל פניו - הוא יוצא לקראתו לפני בואו. כן צריך להיות קבלת השבת - לפני שמגיעה כניסת השבת. ואם כן, הרי האדם צריך להיות מוכן ויגמור כל מלאכתו עוד לפני אותו הזמן שהוא יוצא לקבל פני השבת... שהוא גם כן עדיין לפני כניסת השבת. (מנחת יהודה, ב"ק לב. אות יז)

לבני הישיבה, המשוחררים מעול הכנות השבת בבית והמשפחה, העיר רבינו: "צריך להתרגל לסיים את ההכנות לשבת מוקדם ולא להשאיר את ההכנות לזמן מאוחר. ואם אפשר, ללמוד שעה לפני הדלקת הנרות. כי כאשר נכנסים לשבת מתוך לימוד תורה, מרגישים את קדושת השבת אחרת לגמרי.

כך גם היה מעורר תמיד לאברכים שאמנם אין סדרים

דברים נחמדים עפ"י פרשיות השבוע (שלח - קרח)
הידעת? שיתכן ומחלוקת קרח התחילה על ידי זלזול בשמירת השבת,
שהרי משה רבינו הוא הראשון שהקים חברה מזהירי השבת..

ואכן הוכיחו מכאן שחובה ליסד חברות שומרי שבת בכל מקום שתפקידן יהיה לעמוד על המשמר ולמנוע חילולי שבת, שהרי גם משה מינה אנשים שיזהירו מחילול שבת, (מענינה של תורה) עוד ראה מסמיכות פרשת ציצית לפרשת המקושש שהמקושש נסמך לפרשת ע"ז, (רש"י רשב"ם וספורנו טו כב) כתב הבעל

הטורים (טו לב) שמחלל שבת חמור כעובד עבודה זרה וסמך ציצית שגם היא שקולה ככל המצוות, ובשפתי חכמים: והעובד ע"ז כופר בהקב"ה (חולין ה) והמחלל שבת כופר במעשיו ומעיד שקר שלא שבת הקב"ה במעשה בראשית, וכספרי שלכן נאמר בו "כי לא פורש מה יעשה לו" שידעו שדינו במיתה ונסתפקו באיזה מיתה, משא"כ במקלל לא ידעו מה דינו. (רש"י) ובאוה"ח הוסיף שלכן נאמר שהמקושש היה במדבר, ובזמן שבני"ו היו במדבר שאז היו שם שישים ריבוא, וכתב פעמים מקושש עצים להודיענו שהיה מזיד גם לאחר ההתראה, וידע שזה שבת ולא היה שוגג (ע"ש טו לב)

אמנם תוס' בב"ב קיט: כתבו שהמקושש הוא צלפחד שנתכוון לשם שמים, ומעשהו היה מיד לאחר המרגלים שישראל אמרו כיון שנגזר עליהם שלא יכנסו לא"י שוב אין מחוייבין במצוות עמד וחילל שבת כדי שיהרג ויראו אחרים.

ולמה נסמכה פר' ע"ז לפר' חלה לומר לך כל המקיים מצוות חלה כאילו כפר בע"ז, (מדרש) והספורנו הוסיף שפרשת חלה נסמכה למרגלים שיהיו ראויים שתחול להם ברכה בביתם, (טו כ) והרמב"ן הוסיף משום שחלה נתחייבו מיד בכניסתן לארץ ולא כמעשרות ותרומה שנתחייבו רק לאחר ירושה וישיבה, וכמו שרש"י דייק מהמילה "בבואכם" אל הארץ. ועוד הוסיף הרמב"ן (טו ב') שאחרי שהבטיח לבנים שיכנסו לארץ אמר להם פרשת הנסכים שזה השלמת הקרבנות שיקריבו כשיכנסו לארץ כדי שלא יתיאשו שאולי גם הם יחטאו ולא יכנסו לא"י, ורק שנכנסו לא"י נתחייבו בנסכים, (ע"ש) וכעין

זה באור החיים שם, ובספורנו כתב שכתוצאה מחטא המרגלים הוצרך מנחה ונסכים להכשרת קרבן יחיד, ולכן נסמכו. ובסמיכויות של פרשת נסכים לפר' מרגלים אפשר לבאר עפ"י חז"ל (שהש"ר ד יג) שכל הארבעים שנה שהיו במדבר ניסכו יין מאשכול המרגלים! (טעמא דקרא)

למה נסמכה פרשת קרח לפרשת ציצית, ואיך קשורה מצוות ציצית לחיזוק שמירת השבת?

ולמה נסמכו פרשיות ציצית למקושש, ומקושש לעובד עבודה זרה, וע"ז לחלה, וחלה למרגלים?

הבעל הטורים בריש פרשתנו: סמך מחלוקת קרח לציצית שעל ענין ציצית חלק על משה, ורש"י מוסיף שקרח הלבישן טליתות שכולן תכלת ובאו ועמדו לפני משה ואמרו לו טלית זו חייבת או פטורה וצחקו על משה אם חוט אחד פוטר טלית שכולה תכלת לא יפטור וכו',

האור החיים על פרשת ציצית "ויאמר ה' אל משה לאמר" שואל: טעם שינוי פרשה זו שאמר "ויאמר" ובכל התורה נאמר "וידבר" ועוד הקשה בהמשך "ועשו להם ציצית" למה הוסיפו ו' בתחילתו, ותירץ את שני הקושיות במהלך אחד: עפ"י חז"ל בילקוט שמעוני: כשראה משה מעשה המקושש אמר לפני ה' בימי החול לובשין ישראל תפילין וזוכרין המצוות בשבת במה יזכרו (ולכן המקושש חילל שבת, שלא היה לו תזכורת..). והשיב הקב"ה הריני נותן להם מצוות ציצית שבה יזכרו, ולכן נאמר ויאמר פירוש אמירה המסעדת את הלב במבוקשו. ולכן גם נאמר "ו" שלא נחשוב שכשיש תפילין יפטור מציצית, ולהפך, שהרי כל מצוות הציצית זה רק לשבת שאין בה תפילין, קמ"ל ועשו להם ציצית שגם כשיש תפילין יהיה ציצית.

ולפי דברי האור החיים אפ"ל שכאשר קרח זלזל בציצית הוא התכוון לזלזל בשבת!! שהרי כל מצוות ציצית ראינו שנאמרה לחיזוק שמירת השבת! שמי שהיצר מסתיר ממנו את גודל קדושת השבת שיסתכל בציציות ויזכר, וזה הפריע לקרח,

ובפרט שמשה הקים ארגון לחיפוש מחללי שבת.. כמו שכותב האור החיים על המקושש "וימצאו איש": אמר לשון מציאה יתבאר לפי הילקוט (שמעוני) שאמר להם משה צאו וראו אם יש אדם שחילל את השבת, ולזה נאמר "וימצאו" על דרך אומרו במגילת אסתר

"ויבוקש הדבר וימצא", עכ"ל, וכן כתב בזית רענן: (על הילקוט שמעוני) מדכתיב וימצאו משמע שהלכו אנה ואנה, והוסיף: מדכתיב וימצאו ואין מציאה אלא דבר המתבקש ולפי שלא היו רגילים בשמירת שבת הוצרך משה למנות שומרים ואע"ג ששמרו שבת במצרים לא נחו אלא מעבודה אבל לא מאבות ותולדות.

קשר נוסף בין פרשת ציצית לשמירת השבת:

בשבת יש ל"ט מלאכות האסורות בשבת, ובציצית גם יש ל"ט כריכות, ואפילו הכריכות מחולקות כחלוקת המלאכות, שהרי בל"ט מלאכות גם היו 13 מלאכות של אריגה, 11 מלאכות של זריעה 7 מלאכות בעורות, ו-8 שאר המלאכות. (הגר"א)

מדברי הגה"ג רבי משה שטרנבוך שליט"א:

כבר כתב הסבא מקלם: כשם ששמירת שבת שקולה ככל המצוות כך כל מצוה שעושים בשבת שקולה ככל המצוות! וממילא כל רגע של תורה זו מצוה בפני עצמה השוקלת ככל המצוות! ולבן איש חי כאלף מצוות! והוסיף והביא בשם רבו הגר"מ שנידר זצ"ל: "בן תורה" פירושו קשור בתורה כילד שקשור באביו, ובזמנינו יש הרבה לומדי תורה, אבל "בני תורה" זה רק אותם שממש קשורים ודבוקים בתורה גם בימי ששי שבת ובין הזמנים, וחובתנו לגדל עדרים של "בני תורה" הנאמנים לה' ודבוקים בתורתו.

דברי חיזוק ממרן רה"י הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל ללימוד התורה בשבת קודש ובערש"ק

הזכויות העצומות של עסק התורה בשבת

כאמת המציאות היא, שיום השבת ויום השישי, אין בהם שיעור יומי קבוע בשיבות, וזה גורם להפסק בהתמדה, מפני שאין שיעורים ואין סדר יום שמחייב כמו בכל השבוע, וביום שישי ערב שבת עוסקים גם בהכנות לשבת, ומתוך כך הזמן מתבזבז.

אבל לא כך צריך להיות, אלא יש חיוב עסק התורה, לעסוק בדברי תורה, וההתמדה בתורה אינה מידת חסידות אלא חיוב, כמוכן כל אחד לפי האפשרות שלו.

וכתוב בספרים שעסק התורה בשבת הוא זכות גדולה הרבה יותר מאשר ביום חול, כל המצוות שעושים בשבת, ובייחוד עסק התורה, זה דבר שנותן זכויות עצומות, יותר מאשר ביום חול. [וכן כתב בכן איש שמות שנה ב' בשם המקובלים: "דגדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום השבת אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול"].

לפי גודל המצוה כך חומר ביטולה

ובשערי תשובה לרבינו יונה (ג, טז) כתב "ודע, כי לפי גודל המצוה, יגדל עונש מי שיחדל לעשותה", כפי גודל השכר על קיום המצוה, כך גם להיפך, מי שלא מקיים עונשו חמור יותר, כי לפי גודל המצוה יגדל העונש למי שנמנע לעשותה.

המתחזק בזמן רפיון נוטל שכר כולם

ויש מאמר חז"ל (ירושלמי סוף ברכות) על הפסוק "עת לעשות להשם הפרו תורתך", תני רבי שמעון בן יוחאי: אם ראית את הבריות שנתיאשו ידיהן מן התורה מאד, עמוד והחזק בה ואתה מקבל שכר כולם, מאי טעמא הפרו תורתך עת לעשות להשם.

והיינו שבזמן שהציבור מתרפים מדברי תורה ולא מחזקים בעסק התורה, מי שמתחזק ועוסק בתורה בזמן כזה נוטל שכר כנגד כולם, עמוד והתחזק בה ואתה מקבל שכר כולם! ויש להתבונן מהו 'שכר כולם' הנזכר כאן, ומה הפירוש בזה.

ו'שכר כולם' פירושו כמו השכר שהיה מגיע לכולם אם הם היו צדיקים, ובזכות ההשפעה זוכים ומקבלים שכר כולם.

גודל שכר המתחזק בשישי ושבת ולהיפך

ונמצא לפי זה, כי גם ביום שישי ושבת, שיש רפיון בציבור, וחסר זכות התורה, מי שמתחזק ועוסק בתורה בשישי ושבת למרות הרפיון, הרי הוא ממלא ומשלים את הכבוד שמים שחסר בעולם, ונוטל שכר כנגד כולם! כמו השכר שהיה מגיע לכולם אם היו כולם עוסקים בתורה, את השכר הזה מקבל מי שעוסק בתורה, כמוכן כל אחד לפי כוחו, לפי האפשרויות ולפי המציאות שלו, אם הוא עוסק בתורה בשישי ושבת הוא מקבל שכר של הציבור שלא עוסקים בתורה בימים אלו.

ואם כן מי שמתחזק בעסק התורה בשישי ושבת, זוהי זכות גדולה מאד, ולפי דברי רבינו יונה שהזכרנו לעיל, הרי כפי גודל המצוה כל להיפך מי שלא עושה אותה זה חטא יותר חמור, ואם כן מי שמתבטל בשישי ושבת, הרי זה חטא יותר גדול.

זמני הדלק"נ שבת מוקדם פרשת חוקת

ירושלים: 7:13 מוקדם: 7:03

בני ברק: 7:28 מוקדם: 7:18

מודיעין עילית: 7:22 מוקדם: 7:12

חיפה: 7:23 מוקדם: 7:13

טבריה: 7:19 מוקדם: 7:09

תוספת שבת

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

למה מרן רשכבה"ג הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל ויתר על הלכה שנהג תמיד לעמוד בקריאת התורה?

בישיבת משך חכמה חזר שוב לעמוד בקריאה, וכששאלוהו מה נשתנה, ואיך פתאום קיבל כוחות לעמוד, והשיב שגם בפוניבז' היה בכוחותיו לעמוד אבל בגלל שרעו בראשות הישיבה יבדלחט"א מרן הגר"ד פוברסקי שליט"א נחלש מעט והתיישב, הרגשתי שזה לא מתאים שאני יעמוד ורב בערל הצעיר ממני ישב...

רואים שמרן זצוק"ל ויתר על הלכה שאחז שיש לקיימה כדי שלא יגרם פגיעה... ואפי' שרב בערל שליט"א שיושב הוא מקיים ההלכה בעצם ישיבתו, ורב גרשון לא, שהרי יש בכוחו לעמוד... שהרי כתב המשנ"ב: ומי שהוא איש חלש וקשה לו לעמוד ועי"ז אין דעתו מיושבת לכיון היטב לקול הקורא יש לו לישב.

כתוב ברמ"א בסי' קמ"ו סעיף ד' להחמיר ולעמוד בקריאת התורה, וכן עשה מהר"ם, והסבירו המשנ"ב "דראוי להדר ולעמוד מפני שצריך האדם להעלות בדעתו כששומע הקריאה מפי הקורא כאילו קבלה אותה שעה מהר סיני, ובהר סיני היו כל ישראל עומדין כדכתיב אנכי עומד בין ה' וביניכם" וגו', וז"ל שהוא איש חלש וקשה לו לעמוד ועי"ז אין דעתו מיושבת לכיון היטב לקול הקורא יש לו לישב", עכ"ל. אמנם בס"ק י"ח כתב המשנ"ב "ובשעת אמירת ברכו ועניית ברוך ה' המבורך לעולם ועד לכו"ע צריכין לעמוד דהוא דבר שבקדושה".

מרן זיע"א בשנים האחרונות שהתפלל בישיבת פוניבז' ישב בקריאת התורה ולאחמ"כ בגיל 94 שעבר להתפלל ליד הבית

הראיה המיוחדת של הגר"צ אבא שאול זצוק"ל שיש לאכול סעודת שחרית בשבת לפני חצות.

וממשיך הגר"צ: שמהאי טעמא נראה שאם שכח רצה כשאכל אחרי חצות אינו חוזר, כיון שלרמב"ם כבר עבר זמנה, הוי סעודה שאינו חייב בה, וזה ספק ברכות לקולא ואינו חוזר, (כמבואר בשו"ע קפ"ח), אמנם בפר"מ"ג בס"י רפ"ח באשל אברהם, וכן הביא המשנ"ב שכשטעם משהו לפני מוסף מותר להתאחר בסעודה גם לאחר חצות, זה רק לבני אשכנז הסוברים כשיטת הגאונים שהביא המגיד משנה (שבת ל' ט') שאין זמנים קבועים לג' הסעודות, וכן משמע בתוס' פסחים קא. ד"ה ובקידושא, שאפשר לאכול ג' סעודות ביום, אבל לבני ספרד הנוהגים כרמב"ם, יש להקפיד לאכול סעודה שניה לפני חצות ורק בשעה"ד יסמכו על תוס' והגאונים. ורק כשאכל לפני חצות מזונות שהם בספק המוציא, שזה ספק ספיקא, ספק המזונות המוציא, ויוצא בהם סעודת שבת, וגם אם לא יצא שמא הלכה כתוס' והגאונים שאפשר לקיים סעודת שחרית גם לאחר חצות הקל בזה, ולכן יש להמנע מלאכול לפני מוסף כשיעור כביצה (רפ"ו ג'). (ועיין אור לציון)

הלכה זו אינה כתובה במפורש, אלא מדויק מהרמב"ם (שבת ל' ט') חייב אדם לאכול ג' סעודות בשבת, אחת ערבית ואחת שחרית ואחת במנחה, משמע שסעודה השניה זמנה בשחרית דוקא, (לפני חצות) וכן הבין המגיד משנה בדברי הרמב"ם, וכן משמע בזוהר ובאריז"ל, וכמ"ש הכף החיים רצ"א א', ודייק הגר"צ גם משם הסימן שקבע השו"ע לסי' רפ"ט "סדר סעודת שחרית של שבת", ולא כתב סדר סעודה שניה, משמע שהדגיש שזמנה דווקא בשחרית, וכן בסעודת יו"ט יש להקפיד לאוכלה לפני חצות (עיין אור לציון עמ' קצ"ב, פרק כא ג').

ראיה נוספת מסי' של"ד סעיף א' סק"ב, שכשנפלה שריפה קודם סעודת ליל שבת מציל ג' סעודות, ובשחרית מזון ב' סעודות, ובמנחה סעודה אחת, והביא המשנ"ב בשם הב"ח שלאחר חצות אפי' כשעדין לא אכל אין מציל כי אם סעודה אחת, ובפר"מ"ג פקפק בזה, רואים שלפי הב"ח אחרי חצות אינו יוצא חובת סעודת שבת, שכבר עבר זמנה (הראיה השניה לא מהגר"צ).

דברי הגר"א: מיום רביעי יש להתכונן כל רגע לשבת! וביאור בשיר "מה ידידות"

ולכאורה מקור דבריו בפסוק 'זהיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו', ומתבאר שיש בשבת חובת הכנה מיוחדת. והבין הגר"א שהתורה הדגישה כן רק בשבת ולא בד' מינים ובשופר וכדו', כיון שבשבת עצמה אין שום כוח, וכל סגולת הרוממות שיש בשבת הכל הוא לפי מידת ההכנה וגודל טרחתו לכבודה - קודם השבת, ורק מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת.

ויותר מזה מובא שם מהגר"א שלא רק ביום השישי יש להתכונן לשבת, אלא אמרו המקובלים: שמיום רביעי עד לשבת צריך להכין עצמו לשבת כל רגע, ושבת קודש הוא עיקר הקדושה, עכ"ל הגר"א שם. מבהיל למתבונן, להכין עצמו לשבת 'כל רגע', דהיינו, לא רק הכנת 'דבר אחד' לצאת ידי חובה, ואף לא 'שעה אחת' של הכנה, רק כל רגע ורגע מכניסת יום רביעי במשך שלש ימים רצופים צריך להיות האדם דרוך ומצפה לקראת השבת הממששת ובאה...

"מה ידידות מנוחותך את שבת המלכה בכ"ן נרוץ לקראתך" למה אומרים "בכ"ן נרוץ לקראתך" ולא אומרים רק "ונרוץ לקראתך"? ביאר מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל שהרי הספרים כתבו שמיום ד' ואילך כבר שייך לשבת הבאה ולכן ג' ימים לפני שבת יש לדאוג שלא יבואו לחילול שבת (שו"ע רמ"ח ד') ומילת "בכ"ן" בגימטריא 72 כנגד שלושת הימים ד' ה' ו' שהם 72 שעות, רמז שמשבעים ושתים שעות לפני שבת כבר רצים ומתכוננים לשבת, וי"א שלכן בשיר של יום ד' מוסיפים "לכו נרננה" רמז שמהיום מתחיל להשתייך לשבת. (מים חיים)

וכן כתב הגר"א (אורות הגר"א עמ' רל"ז, וז"ל: 'שבת אין לה מגרמא כלום, רק מה שמכנינים מששת ימי המעשה' עכ"ל. (והוא מפירושו לאיוב פ"א פסוק ב'), זאת אומרת, כאשר יש הכנה וטירחה לקראת השבת אזי יש לשבת אור מנוחה וקדושה, וכאשר אין הכנה וטירחה לקראת השבת אזי אין בה כלום.

מעשה רב מגדולי ישראל בדורות האחרונים שפרצופיהם השתנו בשבת קודש

כלל בשבת. המשגיח סיפר על עצמו כי בשבת הראשונה שהגיע ללמוד בישיבת מיר טעה במראה פניו של רבו המשגיח רבי ירוחם. היה זה כאשר בליל שבת ראה לפתע יהודי זקן עם מראה מרשים במיוחד נכנס להיכל בית המדרש ופוסע הישר אל כותל המזרח ומתיישב על מקומו של המשגיח. הוא שאל בפליאה את היושב לצידו מיהו האיש שהתיישב כעת על מקומו של המשגיח? והלה השיב לו: "זהו המשגיח עצמו, בשבת יש לו פנים חדשות!" רבי שלמה ציין בהשתוממות שהוא לא זיהה את פני רבי ירוחם בשבת, למרות שזכה לשמוע ממנו בשבוע שקדם לשבת כמה שיחות מוסר וועדים ואף לשוחח עימו פנים בפנים. אמנם עדויות אלו הינן מאנשים שחיו בדורות קודמים, אך יכולני באופן אישי להעיד על מושגים גבוהים ורמים הנראים לעין, של תחושת רוממות מיוחדת וקדושה שראינו אצל גדולי התורה של דורינו ביום השבת.

מי שזכה לשהות ביום השבת במחיצתו של הגאון הגדול רבי אריה פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר-ברכפלד, יכול היה לחוש בפועל מהו פירושה ומשמעותה של רוממות השבת! ראו על פניו זיו, חן, אצילות ומלכות מיוחדת, היו לו 'פנים של שבת'! לראותו מכין את עצמו בסילודין לקראת יום השבת, היה זה כשלעצמו כמו 'שיחת מוסר'. הוא הקפיד תמיד להגיע מוקדם לישיבה, שעה ארוכה עוד קודם זמן הדלקת נרות, כשהוא לבוש בבגדי שבת ופניו ענוגות ושמחות. פסוקי ה'קבלת שבת' נאמרו על ידו בהתרגשות עצומה ובהתעלות גדולה, בכוונה רבה בכל מילה ומילה כמונה מעות ממש. עד שלא היתה אפשרות לעמוד בסמוך אליו ולהישאר אדישים לשמע מזמורי ה'קבלת שבת'! גם שיחותיו במשך השנים בישיבה נסובו בעיקר אודות מעלת וקדושת השבת. כל שבת היו לו חידושים נפלאים, על מהותה וקדושתה של השבת, מהם נדפס סיפרו החשוב 'בא שילה'.

כששאלוהו מדוע הוא מתמקד בדבריו דוקא על מצוות השבת, הרי יש עוד מצוות בתורה? הוא השיב במתק שפתים: "הרי יסוד היסודות של יהודי זהו אמונה, והרי שבת היא יסוד האמונה, מי שאין לו שבת אין לו כלום!" רבי אריה היה דוגמא מופלאה כיצד מסוגלים 'לחיות' את השבת, וכיצד אווזים ביום השבת במעלה של 'חבוקה ודבוקה בך' - עם השכינה הקדושה, הפורסת את כנפיה על היקום כולו ביום זה!

על מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, סיפרו שהיה נמנע מלאכול חמין בשבת קדש. היו שבתות שטעם מהחמין רק מעט כדי לצאת ידי חובה ותו לא, והיו שבתות שייצא ידי חובת חמין בכוס תה. כדי שכובד המאכלים לא ימנע ממנו מלהיות עירני בשבת אחר הצהריים. הוא ישם בפועל את הידוע, שהשבת נועדה בעיקרה כדי לנצלה עד תום ללמוד התורה הקדושה! אלו הן מעט דוגמאות מאלפות לדמיות הוד שדאגו שהשבת תתענג מהם!

מתוך הספר "אוצרותיהם אמלא" להגר"א טורק שליט"א

[א.ה. יצויין שמקורבי מרן הגר"ג אדלשטיין זצ"ל גם העידו שנשאלו בשבתות כמה פעמים האם לראש ישיבה יש איזה שמחה מיוחדת היום.. הוא נראה מאד שמח.]

בסוף פרשת ויקהל נאמר על משה רבנו: "ומשה לא ידע כי קרן עור פניו" (לד, כט). וכתב בעל הטורים (לה, א): "כתיב לעיל כי קרן עור פניו וסמך ליה פרשת שבת, לומר שאינו דומה קרון פנים של שבת לשאר הימים, ואמר ויקהל לפי שבא לומר פרשת שבת". מבואר, שכאשר האדם נמצא בדרגה גבוהה, הרי הוא זוכה שפניו מאירים יותר מבחול 'עד שאינו דומה קירון פנים של שבת לשאר ימים'. ואפלו משה רבנו שהיה רואה פני שכינה שאין מעלה גבוהה הימנה, זכה שנוספה לו הארת פנים בשבת. ואכן גם בדורות האחרונים היו כמה וכמה גדולי עולם שתלמידיהם העידו עליהם שבשבת קודש קלסתר פניהם היה שונה. ההוד והקדושה שחפפו עליהם שינו את פרצופם.

מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, בעל ה'אבן האזל', ספר בהתרגשות שהבחין על רבו הנצי"ב מואלוז'ין זצ"ל שינוי בצורת הפנים, וכה תיאר: "הפעם הראשונה שהרגשתי זאת, היה זה כשלמדתי בואלוז'ין, ועקבתי אחרי זה תמיד, וכשהנצי"ב הבדיל במוצאי שבת, והנה באותו הרגע פנים אחרות היו לו, לא אותו האיש ולא אותה הקדושה, וכן בכל שבת ושבת".

בספר 'קדושת יעקב' כתב הרב החסיד הנודע רבי יעקב מרגליות זצ"ל, בשם אביו זצ"ל, שנמנה על אנשי אמונו של הרב הקדוש בעל ה'באר מים חיים' מטרנוביץ זצ"ל. בזה הלשון: "שאלתי את אבי ז"ל, אם אמת הדבר מה שאומרים כי מן ערב שבת קודש אחר תפילתו [של ה'באר מים חיים] עד אחרי שבת קודש גבה במידת הראש? והשיב לי: בני, ידעת כי אין דרכי לגזם וגם לא מדדתי קומתו, אך זאת אומר אני לך בעדות ברורה, כי ראיתי אותו בכל ערב שבת קודש בלכתו אל המרחץ, ובבואו משם, וממש לא בא אותו האיש שהלך, ונדמה כליל לאיש אחר בצורתו ובכל תואר גופו הקדוש היה משונה מבראשונה".

בספר 'לב אליהו' מביא המשגיח הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל, בזה הלשון: "גם אנו בזמננו ראינו אדם, הלא הוא אדמו"ר הגאון רבי שמחה זיסל זיו זצ"ל [הסבא] מקלם, שסבל בסוף ימיו מחסר דם והיה תמיד חור בפניו, ולא נראה בו שום אדמיות. אבל משעת כניסת השבת עד צאתה היו פניו להבה ואזיל חורא [הלך החורות] של כל ימות השבוע, ואתי סומקא [-והגיעה אדמיות] בפניו כאדם בריא וחזק, כל זה ראינו בכל שבת". וכך גם שמעתי מפי הרב שלמה אפשטיין זצ"ל, ששימש בקודש בהנהלת ה'חברה קדישא' בכפר חסידים, וזכה ללמוד בישיבת ראדין בחיי חיותו של הכהן הגדול מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל, וכשבקשתי ממנו לתאר באוזני מעט את דמות דיוקנו של ה'חפץ חיים', השיבני בדחיה: "מי שלא ראה את ה'חפץ חיים' אינו מסוגל להבין מיהו היה". ואמר לי: "חקוק בזכרוני מראה מרגש במיוחד, את צורתו ההדורה של ה'חפץ חיים' בלילי שבתות בין קבלת שבת למעריב. אז היה יושב על שולחן נמוך קומה, והיה נראה כזקן ושבע ימים, אך פניו הפיקו זוהר עלאי, ומראיהם כשל אדם צעיר מלא מרץ!..."

המשגיח רבי שלמה וולבה זצ"ל מספר על רבו הגדול הגה"צ רבי ירוחם ליוואויץ ממיר זצ"ל, שבשבת היו לו פנים אחרות, עד כדי כך שמי שלא הכיר את צורת פניו היטב לא הכירו